

Asia: VN/13749/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Koko maan rahoituksen tasossa huomioon otettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvu arvio vuosille 2027–2030 (7 § 1 mom.)

Kyseessä on teknisluonteinen SOME-malliin perustuva päivitys.

Teknisluonteinen SOME-malliin perustuva päivitys on kannatettava edellyttäen, että mallin pohjalla käytettävät tiedot ovat tuoreet ja ajantasaiset ja ne kuvastavat riittävällä tarkkuudella kunkin alueen todellista palvelutarvetta. Kasvu arvioiden taustaolettamusten ja epävarmuustekijöiden (esim. palvelurakenteen ja kustannuskehityksen muutokset) tulee olla läpinäkyvästi kuvattu, jotta rahoituksen ennakoitavuus ja rahoitusperiaatteen toteutumisen seuranta on mahdollista.

2. Palvelutarpeen kasvun huomioon ottamista koskevat säästötoimenpiteet (7 § 1 mom. ja 36 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvusta ehdotetaan otettavaksi rahoituksessa huomioon 60 prosenttia vuodesta 2027. Määräaikaisesta 0,2 prosenttiyksikön korotuksesta luovuttaisiin vuodesta 2028.

Molemmissa toimenpiteissä on kyse säästötoimesta, joilla pienennetään hyvinvointialueille jaettavaa kokonaisrahoitusta. Leikkauksen toteutustavan vuoksi keskimääräistä nopeamman palvelutarpeen kasvun alueet ovat muita heikommassa asemassa. Muutos heikentää niiden alueiden tilannetta, joilla on suuri palvelutarve mm. ikääntyneen väestön vuoksi ja samalla väestömäärä vähenee – näin myös Etelä-Savon kohdalla.

3. Palvelutarpeen kasvun säästöjen kohdentaminen ja säästökompensaatio (3 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvua koskeva säästö kohdennettaisiin kaikille hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöiden perusteella.

Säästötoimenpiteiden vaikutuksia kompensoitaisiin nostamalla palvelutarpeen määräytymistekijän rahoitusosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä ja vastaavasti vähentämällä asukasperusteista osuutta vuonna 2028.

Palvelutarpeen määräytymistekijän osuuden nosto säästöjen kompensaationa on kannatettava, vaikkakin se korjaa Etelä-Savon kaltaisella alueella vain pienen osan palvelutarpeen kasvun huomioon ottamiseen kohdistuvista säästötoimenpiteistä (esitetty 7.1 §). Kompensaation kattavuutta tulee arvioida jatkovalmistelussa, jotta se tosiasiallisesti tasaa säästötoimien vaikutuksia korkean palvelutarpeen ja heikon väestökehityksen alueilla.

4. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvemallin päivitykset (14 § ja lain liite)

Tarvetekijöiden ja niiden kertomien taustalla olevissa käyttö- ja kustannustiedoissa otettaisiin huomioon uusimmat tiedot ja nykyisiin tarvetekijöihin tehtäisiin eräitä tarkistuksia, mutta ei toteutettaisi tarvetekijöitä tai tietopoimintoja koskevia merkittäviä laajennuksia. Yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen huomioon ottamista rahoituksessa rajattaisiin osittain.

Ei lausuttavaa.

5. Palvelutarvekertoimien tietopohjan laadun turvaaminen (14 § 3 mom. ja 26 a § 2 mom.)

THL:n tehtävää tarkistaa tietopohjan laatua ja oikeutta korjata rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä selkiytettäisiin. Valtiovarainministeriö voisi rahoituspäätöksessä ottaa huomioon rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä, jotka vaikuttaisivat merkittävästi hyvinvointialuekohtaiseen rahoitukseen.

Ei lausuttavaa.

6. Saaristoisuus rahoituksen määräytymistekijänä (19 §)

Saaristolain määritelmän mukaiselle saaristoiselle hyvinvointialueelle laskettaisiin saaristoisuuskerroin, jonka perusteella määriteltäisiin hyvinvointialueille saaristoisuuden perusteella kohdennettava sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallinen rahoitus.

Saaristoisen hyvinvointialueen määrittelyyn esitetty pisteytys, joka ottaisi huomioon saariston vakituisten asukkaiden lisäksi myös alueen saariston kausiasukkaat, on oikean suuntainen muutos.

7. Siirtymätasauksien porrastuksen muuttaminen (35 § 2–5 mom.)

Siirtymätasauksen porrastusta muutettaisiin sekä siirtymätasausvähennysten että -lisien osalta kymmenellä eurolla asukasta kohden lisää vuosittain vuodesta 2027 siten, että pysyvien siirtymätasauksen määrä vähenee noin neljäsosalla vuoden 2030 loppuun mennessä.

Siirtymätasauksen porrastusmuutos on säästötoimi, joka heikentäisi Etelä-Savon hyvinvointialueen rahoitusta nykymalliin verrattuna.

8. Siirtymätasauksia koskeva säästötoimenpide ja sen kohdentaminen (40 §)

Siirtymätasauksista valtion rahoittamasta osuudesta siirrettäisiin hyvinvointialueiden rahoitettavaksi 53 milj. euroa vuonna 2028, 91 milj. euroa vuonna 2029 ja 82 milj. euroa vuodesta 2030. Rahoituksen vähennys kohdistettaisiin asukasta kohden yhtä suurena kaikille hyvinvointialueille, lukuunottamatta niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen kehityksen huomioon ottaen tarpeen palvelujen järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamiseksi.

Esitetty kohdennustapa heikentäisi Etelä-Savon asemaa entisestään. Kohdennus tulisi toteuttaa tavalla, joka ei syvennä entisestään alueiden eriytymiskehitystä.

9. Kommenttinne koskien saariston käsitettä (saaristolain 3 §)

Saariston käsite (tieyhteyden puuttuminen) on sinänsä yksiselitteinen, mutta myös alueen rikkonaisuus eli saaristoisuudesta ja vesistöistä johtuvat pitkät välimatkat tulisi noteerata, mikäli tavoitteena on aidosti huomioida saaristoisuuden aiheuttamat erityishaasteet palveluiden järjestämiselle.

10. Kommenttinne koskien saaristoista hyvinvointialuetta (saaristolain 9 a §) sekä siihen liittyvää valtioneuvoston asetusta

Lakiesityksen nykyinen pisteytysmalli ei huomioi kausiasukkaiden hyvinvointialueille aiheuttamia merkittäviä lisäkustannuksia, mikä asettaa erityisesti Järvi- Suomen saaristoalueet kohtuuttomaan asemaan. Kustannuksia ei voida laskuttaa kausiasukkaiden kotialueilta, ja ainoa kompensatio — saaristolisa — on riittämätön ja myös esitetty leikkaus heikentäisi tilannetta entisestään. Pisteytysmallia on korjattava niin, että kausiasukkaiden vaikutus, sisäsaariston erityispiirteet ja todelliset kustannustekijät huomioidaan läpinäkyvästi ja täysimääräisesti.

11. Mahdolliset muut kommentit hallituksen esitysluonnoksesta

Mikkelin kaupunki ilmaisee huolensa hyvinvointialueiden eriytymiskehityksestä ja sen vaikutuksista alueen asukkaiden sote-palveluiden saatavuuteen ja laatuun. Esitetyt muutokset vaikuttaisivat jälleen siirtävän rahoitusta pois juuri niiltä hyvinvointialueilta, joissa palvelutarve on ikärakenteen vuoksi suurta ja joilla väestökehitys on laskeva.

Mikkeli korostaa, että hyvinvointialueiden kustannusten kovat nousupaineet eivät saa johtaa kompensoiviin leikkauksiin kuntien rahoituksesta.

Tamlander Tiia

Mikkelin kaupunki - Mikkelin kaupunginhallitus 9.3.2026 § 60